

Дискусија за јавни политики бр.16/2018

-

Македонскиот модел за вклучување на граѓанските организации во пристапните преговори

Автор: Иван Николовски

-

Септември 2018

Гледиштата изразени во овој документ се на авторите и не нужно ги одразуваат гледиштата на Фондацијата Конрад Аденауер и Институтот за демократија “Социетас Цивилис” - Скопје.

Импресум

—

Наслов: Македонскиот модел за вклучување на граѓанските организации во пристапните преговори

Издавач: Фондација Конрад Аденауер во Република Македонија
Институт за демократија
„Социетас Цивилис“ - Скопје

Автори: Иван Николовски

Превод: Јана Илиевска

Дизајн: Дејан Кузмановски

Публикацијата може бесплатно да се преземе на:

<http://www.kas.de/mazedonien/mk>

<http://www.idscs.org.mk>

Вовед

2018 година беше обележана со позитивни трендови во однос на интеграциите на Македонија во ЕУ. Најважно, Македонија и Грција, со потпишување на билатерален договор,¹ ставија крај на речиси тридеценискиот спор со името. Ова придонесе за отстранување на клучната пречка на интеграциите на Македонија во ЕУ. Како резултат на тоа, Европската комисија ја обнови препораката за почеток на пристапните преговори, а Европскиот совет предложи јуни 2019 како условен датум за одредување на почетокот на пристапните преговори. Понатаму, деталната проверка (скрининг) на македонското законодавство, како подготвителен процес за пристапните преговори, е планирано да започне на почетокот на септември 2018

година. Кон крајот на јули 2018 година, македонската Влада назначи главни политички и технички преговарачи,² а во август ја претстави преговарачката структура на земјата.³ Сепак, Владата не сподели официјален документ во кој ја објаснува структурата на преговорите. Претставената структура предвидува модел на вклучување на граѓанските организации. Поконкретно, претставниците на граѓанското општество, заедно со претставниците на јавната служба и академската заедница ќе бидат дел од 35-те работни групи кои ќе го надгледуваат спроведувањето на *европското законодавство* и ќе го подготват нацртот на преговарачките позиции на земјата.⁴

Оттука, целта на овој труд е да поттикне дискусија меѓу македонската Влада и граѓанското општество за моделот на вклучување на граѓанското општество

¹ Final agreement for the settlement of the differences as described in the United Nations Security Council resolutions 817 (1993) and 845 (1993), the termination of the Interim Accord of 1995, and the establishment of a strategic partnership between the parties.

² The government appointed Mr. Bujan Osmani, Deputy Prime Minister for European Affairs and Head of the Secretariat for European Affairs, as Macedonia's chief negotiator. Mr. Bojan Marichikj, special advisor for Euro-Atlantic integrations to the Prime Minister, was appointed Macedonia's technical negotiator.

³ Влада на Република Македонија, Презентација на преговарачката структура за пристапувањето на Република Македонија во ЕУ, 2018, https://www.youtube.com/watch?v=2pBwGt_PdCg

⁴ Ibid.

во пристапните преговори. Главните точки на расправа се поттикнати од анализа која е претставена во овој текст. Таа се потпира на анализа на секундарни податоци и полу-структурирани интервјуа со претставници од граѓанското општество и детално ги обработува моделите за вклучување на граѓанските организации во пристапните преговори на Србија и Црна Гора – две земји од Западен Балкан кои моментално водат преговори со ЕУ. Главната разлика меѓу Србија и Црна Гора во овој поглед е тоа што во случајот на Црна Гора, граѓанското општество е директно вклучено во преговарачката структура на земјата, додека во случајот на Србија, граѓанските организации се вклучени само во необврзувачкиот консултативен процес кој преку Парламентот се води со властите на државата.

Овој труд прво ги разгледува црногорскиот и српскиот модел на вклучување на граѓанските организации во пристапниот процес.

Преку компаративна анализа завршува со дискусија за варијантите на македонскиот модел за вклучување на граѓанското општество.

I. Црногорскиот модел на вклучување на граѓанските организации

Црна Гора ги започна пристапните преговори со ЕУ во 2012 година со тоа што за прв пат го примени новиот пристап на Унијата кон преговарачкиот процес. Во тој поглед, Црна Гора направи важен чекор со тоа што директно ги вклучи граѓанските организации во пристапните преговори преку нивно учество во работните групи заедно со владините претставници.

Во тој контекст, преговарачката структура на Црна Гора⁵ е следна: 1) **Колегиум за преговори** – расправа за сите работи поврзани со пристапните преговори и поднесува предлози за преговарачките позиции до Владата за таа да ги усвои; 2) **Државна делегација** – задолжена за директни политички преговори и преговори со земјите членки и ЕУ; 3) **Совет за владеење на правото** – владино тело формирано во 2014 година што ја надгледува реализацијата на задачите поврзани со преговорите од Поглавјата 23 и 24; 4) **Преговарачка група** - задолжена за техничкото ниво на преговорите со институциите и со земјите членки на ЕУ; 5) **Работни групи за подготовка и водење на пристапните преговори** составени од претставници од владините и невладините организации кои ја оценуваат усогласеноста на црногорското законодавство со она на ЕУ, изготвуваат предлози за преговарачките позиции, а исто така подготвуваат, спроведуваат и известуваат за спроведувањето

на акциските планови и другите документи важни за пристап во ЕУ; 6) **Канцеларија за поддршка на главниот преговарач** - што нуди поддршка за секојдневните активности на главниот преговарач (истовремено и шеф на државната делегација); и 7) **Секретаријат на преговарачката група** што ги координира задачите кои произлегуваат од преговорите и го разгледува текот на усогласеноста со *европското законодавство (acquis communautaire)*, како и текот на преговорите.

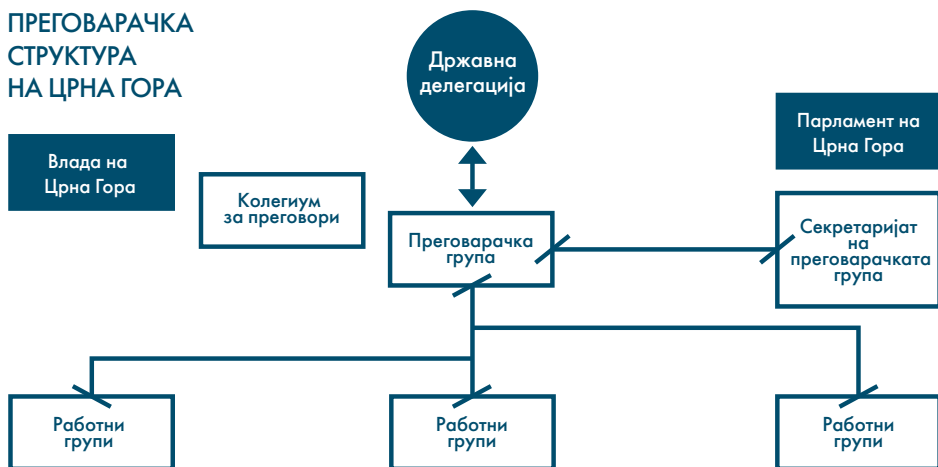
Црногорскиот Парламент е исто така вклучен во процесот преку Комисијата за европски интеграции која ги надгледува пристапните преговори и дава необврзувачки мислења за преговарачките позиции и ја оценува работата на преговарачкиот тим.⁶ Преговарачката структура е прикажана на Графички приказ 1.

Црногорските граѓански организации се вклучени во пристапните

⁵ Pregovaračke strukture," accessed August 30, 2018, <https://www.eu.me/mn/pregovori-o-pristupanju/pregovaračke-strukture>.

⁶ Skupština Crne Gore, "Rezolucija o načinu, kvalitetu i dinamici procesa integracija Crne Gore u Evropsku Uniju," Službeni list Crne Gore, Broj 1/2014, 9 јануари 2014.

ПРЕГОВАРАЧКА СТРУКТУРА НА ЦРНА ГОРА

Графички приказ 1: Преговарачка структура на Црна Гора⁷

преговори на ниво на техничка и политичка подготовка преку учество во преговарачките работни групи. Претставниците на граѓанското општество мора да имаат експертиза во конкретната област која ја покрива работната група.⁸ Тие се регрутираат преку јавен повик и се одобрени од страна на црногорската Влада.⁹ Има 33 работни групи составени од 958 владини претставници и

344 претставници на граѓанското општество (26%).¹⁰ Во работната група за Поглавје 23 има 57 владини претставници и 10 претставници на граѓанското општество (15%), додека пак, во работната група 24 има 42 члена без информација во однос на составот на оваа работна група.¹¹ Моделот на Црна Гора за вклучување на граѓанските групи е уште поинтересен ако се земе предвид

⁷ Извор: Министерство за надворешни работи и европски интеграции на Република Црна Гора

⁸ Jovana Marović, Interview with Jovana Marović, Executive Director of Politikon Network, May 31, 2018.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ja za Evropu, Evropa za mene, "Преговори о pristupanju," accessed May 30, 2018, <https://www.eu.me/mn/>.

¹¹ Ja za Evropu, Evropa za mene.

дека земјата, согласно новиот пристап на ЕУ кон пристапните преговори, ја дефинира улогата на работните групи и ги прошири нивните задачи на надгледување на спроведувањето на акциските планови што овозможува подобра контрола врз пристапниот процес.¹² На тој начин црногорскиот модел овозможува да се слушне гласот на граѓанското општество.

Сепак, во практика, црногорскиот модел се соочува со неколку предизвици. На пример, претставниците на невладините организации никогаш немаат целосен пристап до информациите на работните групи, како што се извештаите од експертските мисии, мислењата на Европската комисија за клучната легислатива итн.¹³ Понатаму, можноста за директно влијание врз содржината на документите подготвени од владините работни групи – првично документите за проверка,

переговорачките позиции, акциските планови и извештаите за спроведување на акциските планови – е ограничена поради составот на работните групи каде што претставниците на граѓанските организации се помалубројни и надгласани од нивните владини колеги.¹⁴ Дополнително на тоа, претставниците на граѓанското општество практично ја губат својата улога на контролор со оглед на тоа дека имаат дозвола да комуницираат со јавноста само во функција на конкретната работна група.¹⁵

Во овој поглед вреди да се спомене дека работата на преговарачките групи треба да се заснова на партнерство меѓу Владата и граѓанското општество, додека членовите треба да претпочитаат консензуално донесување одлуки.

¹² Jovana Marović, Interview with Jovana Marović, Executive Director of Politikon Network.

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

Понатаму, додека државните институции го финансираат учеството на нивните претставници во работните групи, претставниците на граѓанското општество не добиваат финансиска поддршка за нивниот придонес. Во практика, недостатокот од финансии дополнително го спречува учеството на граѓанските организации во пристапниот процес. На пример, тие не се во можност да присуствуваат на меѓувладините средби во Брисел.¹⁶ На крај, транспарентноста во најкомплексните поглавја 23 и 24 е дополнително ограничена поради „природата“ на преговарачката структура, односно, од Советот за владеење на правото.¹⁷ Имено, граѓанското општество покажа загриженост дека Советот, кој беше формиран во 2014 година, две години по почетокот на преговорите, ја спречува транспарентноста на пристапниот процес поради

сомневања дека истиот не ја известува соодветно јавноста за статусот на имплементација на *европското законодавство*.¹⁸

Иако нивното учество е институционализирано и обезбедено, улогата на граѓанските организации во пристапните преговори е намалена поради ограничениот пристап до информации и недостатокот од доволно финансии. Дополнително на тоа, паралелизмот во преговарачката структура на Црна Гора дополнително ја намалува улогата на граѓанското општество.

¹² Jovana Marović, Interview with Jovana Marović, Executive Director of Politikon Network.

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

II. Српскиот модел на вклучување на граѓанските организации _

Србија ги започна пристапните преговори во 2014 година. Пристапот на Србија во ЕУ го следи истиот, нововоспоставен начин за преговарање како и нејзиниот сосед Црна Гора, но, сепак, има поинаква преговарачка структура во која граѓанските организации не се директно вклучени.

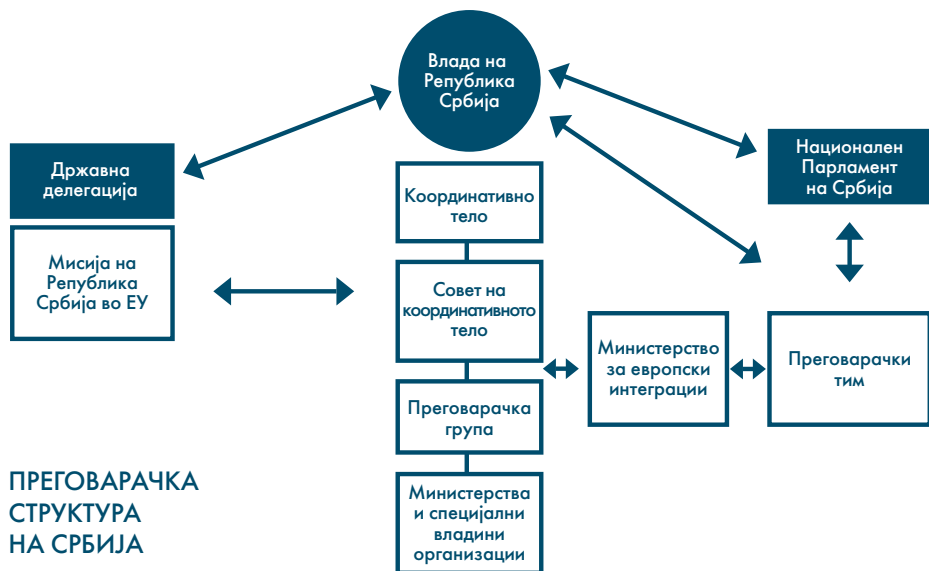
Преговарачката структура во Србија¹⁹ е следна: 1) **Министерството за европски интеграции** ги координира пристапните преговори со тоа што ја води, надгледува и поддржува работата на националниот тим и другите тела предвидени со преговарачката

структура; 2) **Шеф на преговарачкиот тим**; 3) **Главниот преговарачки тим** ги подготвува преговарачките позиции и е задолжен за преговорите за сите поглавја и во сите фази од пристапниот процес; 4) **Преговарачки групи** учествуваат во постапката на разгледување и подготовка на предлозите за преговарачките позиции; 5) **Совет на координативното тело** извршува активности во однос на тековните прашања во рамките на пристапниот процес и 6) **Координативно тело** кое ги разгледува најважните прашања и ги води операциите на пристапниот процес во рамките на јавната администрација.²⁰ Преговарачката структура на Србија е претставена на Графички приказ 2. Српскиот национален Парламент исто така учествува во пристапниот процес преку Комисијата за европски интеграции. Оваа Комисија ги надгледува пристапните преговори

¹⁹ Strahinja Subotić, *Serbia's Pursuit of Interest in the EU Administrative, Financial and Lobbying Capacities*, ed. Duško Lopandić and Sena Marić (Belgrade: European Policy Centre, 2017).

²⁰ Negotiating team for accession of the Republic of Serbia to the European Union, "Negotiation Structure," accessed June 1, 2018, <http://www.eu-pregovori.rs/eng/>.

²¹ Страхинја Суботик, „Застапување на интересите на Србија во административните, финансиските и лобирачките капацитети на ЕУ“, уредници Душко Лопандиќ и Сена Мариќ (Белград: Центар за европска политика, 2017 година), 28.

Графички приказ 2: Преговарачка структура на Србија²¹

и дава необврзувачки мислења и препораки за преговарачките позиции на српската Влада.²²

Учеството на граѓанското општество во пристапните преговори во Србија не е целосно институционализирано, како во Црна Гора, и е резултат на самоорганизацијата на граѓанското општество. Во Србија има три

одделни механизми за вклучување на граѓанското општество: 1) Секторски граѓански организации (СЕКО); 2) прЕУговор; и 3) Национална конвенција за ЕУ (НКЕУ).²³ НКЕУ е единствениот механизам кој е фокусиран на сите поглавја од европското законодавство во пристапните преговори и е легитимизиран од страна на државата. Според тоа, НКЕУ е во центарот на

²² Narodna Skupština Republike Srbije, "Rezolucija o ulozi Narodne Skupštine i načelima u pregovorima o pristupanju Republike Srbije Evropskoj Uniji," 2013, <http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/RS95-13Lat.pdf>.

²³ Види Наташа Вунш „Зад инструментализацијата: надзорни коалиции во Хрватска, Црна Гора и Србија“ *Источноевропска политика* 31, бр. 4 (2, октомври, 2015): 452–67, <https://doi.org/10.1080/21599165.2015.1085859>; Бојан Елек, Лилјана Убовиќ и Томаш Жорнашук, „Мрежи на граѓанското општество во интеграцијата на Србија во ЕУ“ *Полски институт за меѓународни работи* 8, бр. 110 (април 2015): 1–7.

вниманието на овој текст.

Инспирирана од словачкиот модел за национална конвенција за ЕУ таа е формирана во 2001 година и НКЕУ е активна од 2006 година како:

[П]остојано тело за тематски структурирана расправа за влезот на Србија во Европската унија, меѓу претставници на владините тела, политичките партии, невладините организации, експерти, синдикати, приватниот сектор и претставници на професионални организации.²⁴

НКЕУ е збирно тело координирано од Европското движење во Србија,²⁵ кое обезбедува платформа за консултации меѓу српската Влада и граѓанското општество, препораки за српските преговарачки позиции врз основа на отворен и транспарентен дијалог, надгледување на спроведувањето на условите и одредниците на поглавјата за кои се преговара и информирање на јавноста за динамиката на пристапниот

процес.²⁶ Тоа е сочинето од повеќе од 300 организации со околу 700 члена кои работат на секое од 35те поглавја од *европското законодавство*.²⁷

НКЕУ добива логистичка и симболична помош од српскиот национален Парламент (СНП). На пример, средбите на НКЕУ се одржуваат во простории на парламентот. Понатаму, јавните службеници, како што е претседателот на парламентот, претседателот на Комисијата за европски интеграции во парламентот, претставници од српската Влада / Министерство за европски интеграции и други, се дел од претседателството на НКЕУ – тело што „обезбедува стратешки насоки за НКЕУ“ и присуствува на седниците на работните групи.²⁸ И покрај тоа што не е дел од институционалните структури, НКЕУ игра улога во процесот на донесување одлуки во однос на преговарачките позиции на Србија. На пример, НКЕУ доставува препораки и мислења за преговарачките

²⁴ Национална конвенција за Европската унија, пристапено на 22 август, 2018 година, <http://eukonvent.org/eng/about-national-convention-on-the-eu/>.

²⁵ Ibid

²⁶ Ibid

²⁷ Ibid

²⁸ Ibid

²⁹ Ibid

позиции на Србија до сите владини институции вклучени во пристапните преговори.²⁹ На пример, пред да се дефинираат преговарачките позиции, преговарачките групи, како и Комисијата за европски интеграции, мора да ги консултираат, но не и задолжително да ги усвојат, препораките на НКЕУ.³⁰

Во практика, српските граѓански организации се соочуваат со неколку предизвици во пристапниот процес. На пример, квалитетот на соработката меѓу владините работни групи и Националната конвенција, особено кога станува збор за владините работни групи за поглавјата 23 и 24, е едностран, про форма и незадоволителен.³¹ На пример, соработката со Министерството за внатрешни работи често се карактеризира со отсуство на

политичка волја да поддржи некои клучни предлози и препораки на граѓанските организации во однос на некои од најпроблематичните аспекти во полето на безбедноста, како и деполитизација на полицијата и борбата со организираниот криминал.³² Исто така, се случува и Комисијата за европски прашања да одбие да расправа по препораките и коментарите на Националната конвенција во однос на преговарачката позиција на Србија за Поглавје 24.³³ Токму затоа, соработката не е неопходна и властите не се целосно подготвени да го прифатат граѓанското општество како партнер што може да придонесе во пристапниот процес. Покрај незадоволителната соработка со Владата, друг проблем со кој се соочуваат граѓанските организации е недостатокот од соодветни капацитети и експертиза, како и фондови што

²⁹ Ibid

³⁰ Одбор за европске интеграции, "Одлука о поступку разматрања предлога преговарачке позиције у процесу преговора о приступању Републике Србије Европској Унији," 4 Јуни 2014, <http://eukonvent.org/wp-content/uploads/2014/08/Odluka.pdf>; Влада Републике Србије, "Закључак којим се усмерава и усклађује рад органа државне управе у поступку израде преговарачких позиција у процесу преговора приступању Републике Србије Европској Унији," Август 2015, http://eukonvent.org/wp-content/uploads/2015/08/zakljucak_pregovaracke_pozicije_13_08_15.pdf.

³¹ Bojan Elek, Interview with Bojan Elek, researcher at Belgrade Centre for Security Policy, May 31, 2018.

³² Ibid

³³ Ibid

директно ќе ја олеснат нивната вклученост.³⁴

Со анализата на Србија, овој труд заклучува дека во практика, граѓанското општество има повеќе консултативна улога отколку улога во процесот на донесување одлуки и покрај фактот што НКЕУ е признаен партнер во преговарачкиот процес. Се чини дека српскиот модел го прави придонесот на граѓанските организации недоволен и тие често се исклучени. Дополнително на тоа, како и во Црна Гора, улогата во процесот е дополнително ограничена поради недостатокот од финансии и капацитети.

Согласно наведеното, овој труд ќе продолжи со дискусија за македонскиот модел за вклучување на граѓанските организации во пристапните преговори.

III. Дискусија за македонскиот модел за вклучување на граѓанските организации

Како резултат на најавениот почеток на процесот за проверка (скрининг) во септември 2018 година и одредување на датум за почеток на пристапните преговори во јуни 2019 година, македонската Влада започна да прави нацрт на преговарачката структура на земјата. На почетокот на август структурата ѝ беше претставена на јавноста.³⁵

Преговарачката структура на Република Македонија е составена од следните тела: **1) Координативно тело** – тело што ги одредува преговарачките позиции на земјата на чие чело стои премиерот; **2) Совет за владеење**

³⁴ Elek, Ubović, and Żornaczuk, "Civil Society Networks in the EU Integration of Serbia."

³⁵ Влада на Република Македонија, презентација на преговарачката структура за пристапувањето на Република Македонија во ЕУ.

со правото; 3) Државна делегација

– тело задолжено за пристапните преговори со ЕУ. На чело на ова тело е вицепремиерот за европски прашања - шеф (политички) и ги вклучува и министерот за надворешни работи, главниот технички преговарач, македонскиот амбасадор во Брисел и секретарот на преговарачката група; 4)

Преговарачка група – тело на чие чело стои главниот технички преговарач задолжен за техничкото ниво на пристапните преговори за сите поглавја на европското законодавство; 5)

Секретаријатот за европски прашања (СЕП) кој ќе ја извршува задачата на секретаријат на преговарачката група и ќе нуди експертиза како и логистичка и административна поддршка на Државната делегација и Преговарачката група. На чело на ова тело ќе биде секретарот назначен од страна на СЕП; 6) **Служба на главниот технички преговарач** – оперативно тело на преговарачката група што

ќе помага; 7) постоечките **работни групи**³⁶ за подготовка на Националната програма за усвојување на *европското законодавство* и преговарачките позиции ќе бидат ревидирани во согласност со составот на групата, како и нејзините надлежности. Согласно тоа, тие ќе бидат трансформирани во работни групи за водечките пристапни преговори. Овие работни групи биле првично воспоставени со одлука на македонската Влада во 2009 година (изменета во 2015 година) и предвидуваат 37 работни групи - една група за политички критериуми, економски критериуми, обврски кои произлегуваат од членството, административни капацитети и консултација со експерти за терминологијата на *европското законодавство*, како и 33 групи за секое од поглавјата за кои ќе се преговара (со исклучок на Поглавје 34 - Институции и Поглавје 35 - Други прашања).³⁷ Вреди да се спомене дека Владата

³⁵ Влада на Република Македонија, презентација на преговарачката структура за пристапувањето на Република Македонија во ЕУ.

³⁶ Службен Весник на Република Македонија бр. 66, Одлука за изменување и дополнување на одлуката за образување на работни групи за подготовка на националната програма за усвојување на правото на Европската Унија и подготовка на преговарачките позиции за преговори за членство во Европската Унија (Скопје, 2015).

³⁷ Ibid

објави 35 наместо 37 работни групи што укажува на тоа дека владината одлука од 2009 година ќе биде уште еднаш променета. Друга новина е тоа што покрај претставниците од државните институции, овие работни групи ќе вклучуваат претставници од граѓанското општество, академската заедница, како и индивидуални експерти. На крај, државата се заложил дека ќе определи фондови за работата на преговарачките групи.³⁸ **Исто така важно е да се објасни комуникациската рамка меѓу различните тела од преговарачката структура со цел да се прецизира нивната одговорност. Дополнително на тоа, деловникот на преговарачката структура треба да содржи јасно одредени рокови со кои ќе се обезбеди непречено функционирање на структурните тела.**

Иако не е споменато како дел од преговарачката структура, Парламентот исто така е вклучен во пристапниот процес преку Националниот совет за европска интеграција (НСЕИ). НСЕИ има задача да дава мислења за преговарачките позиции дефинирани од страна на Владата.³⁹ Во однос на соработката со граѓанското општество, НСЕИ прифаќа само еден претставник од граѓанските организации како дел од неговиот моментален состав.⁴⁰ Другите невладини членови на Советот вклучуваат претставници на коморите, синдикатите и религиозните организации.⁴¹ Во секој случај, членовите на Советот што не се членови на Собранието немаат право на глас.⁴² Дополнително на тоа, во практика НСЕИ е консултативно тело чии одлуки се необврзувачки.

³⁸ Влада на Република Македонија, презентација на преговарачката структура за пристапувањето на Република Македонија во ЕУ.

³⁹ Собрание на Република Македонија, "Одлука за основање национален совет за евроинтеграции," Службен весник на Република Македонија 140/LXIII, 21 Ноември 2007, <http://www.slvesnik.com.mk/issues/3E47FAFB43EDDC4588947E016BC7D2D5.pdf>.

⁴⁰ Собрание на Република Македонија, "Одлука за именување на претседател, потпретседател, членови и заменици-членови на Националниот Совет за Евроинтеграции," Службен Весник На Република Македонија 89/LXXIII, 17 Јули 2017, <http://www.slvesnik.com.mk/Issues/3E47FAFB43EDDC4588947E016BC7D2D5.pdf>.

⁴¹ Собрание на Република Македонија.

Од друга страна, Комисијата за европски прашања (КЕП) е постојано собраниско тело кое ја надгледува интеграцијата на Република Македонија во ЕУ. Согласно тоа, таа дава мислења и препораки за националните стратегии и програми за интеграциите во ЕУ како и за активностите и политиките поврзани со интеграцискиот процес. КЕП го надгледува и дава мислења за усогласувањето на македонското законодавство со *европското законодавство*.⁴³ Улогата на КЕП во пристапниот процес на ЕУ е многу важна со оглед на тоа дека ниту еден закон не може да се усогласи со законодавството на ЕУ без мислење на КЕП.⁴⁴

Со оглед на тоа што усогласувањето на домашното законодавство е клучен дел од пристапните преговори, на КЕП треба да бидат доверени поголеми овластувања поврзани со парламентарната контрола

на процесот. Дополнително на тоа, овие овластувања треба да предвидуваат и вклученост на граѓанските организации во собраниската контрола на системско ниво. Ова ќе обезбеди поголем надзор на пристапните преговори, како и, барем теоретски, КЕП ќе може да донесува задолжителни одлуки поврзани со пристапните преговори, а со тоа и да ја постави својата насока на делување. **Покрај тоа КЕП, НСЕИ, како и НКЕУ во Србија, може да останат како дополнителна надзорна платформа за оценување на квалитетот на пристапниот процес. Сепак, нејзиниот состав мора да се прошири со тоа што во нејзината структура ќе се поканат повеќе контролори од граѓанското општество.**

⁴² Собрание на Република Македонија, "Одлука за основање Национален совет за евроинтеграции."

⁴³ Assembly of the Republic of Macedonia, "Committee on European Affairs," accessed August 23, 2018, https://www.sobranie.mk/working-bodies-2016-2020-en-ns_article-committee-on-european-affairs-16-20-en.nspix

⁴⁴ Собрание на Република Македонија.

Заклучок

Целта на овој труд е да поттикне дебата меѓу засегнатите страни вклучени во пристапниот процес, врз основа на анализите и споредбата на српскиот и црногорскиот модел. Целта на дискусијата е да придонесе за квалитетот и конзистентноста на македонскиот модел земајќи ги предвид сите аспекти на другите национални модели претставени во овој труд.

Кога ќе се погледне македонската преговарачка структура, може да се заклучи дека телата предвидени во македонскиот модел наликуваат на оние во Црна Гора. **Без разлика на моделот, довербата и соработката меѓу владата и граѓанските организации треба да биде основа на преговарачкиот процес.** Со овој пристап ќе се

избегнат проблемите на исклучување и/или маргинализација, присутни во црногорскиот и српскиот модел. Исто така треба да се земе предвид и опасноста од создавање паралелизам во македонската преговарачка структура. **Така, сите тела на преговарачката структура треба да имаат стриктно дефиниран мандат. Телата со должности што се преклопуваат, како што е Советот за владеење на правото во Црна Гора, треба да се избегнуваат.**

Севкупно, македонскиот модел може да се опише како инклузивен ако се земе предвид дека граѓанските организации се директно вклучени во преговарачката структура на земјата преку нивното учество во работните групи за пристапните преговори. Најавеното финансирање

е охрабрувачко, и барем теоретски, ги отстранува финансиските предизвици што може да се појават. Во секој случај, во обезбедувањето подобар квалитет на пристапниот процес, **претставниците на граѓанското општество во работните групи треба да бидат регрутирани од организации ориентирани кон донесување одлуки со експертиза во областа на европското законодавство. Организациите фокусирани на надзор треба да бидат надвор од преговарачката структура со цел да се зачуваат нивните надзорни активности, или пак може да го надгледуваат процесот преку парламентарните тела.**

Информации за КАС

Слобода, правда и солидарност се основните начела врз кои почива работата на фондацијата Конрад Аденауер Штифтунг (КАС). КАС е политичка фондација тесно поврзана со Христијанската Демократска Унија на Германија (ЦДУ). Ние работиме на образовни програми за општеството и соработуваме со владини институции, политички партии, граѓански организации и избрани елити, градејќи силни партнерства. Заедно со нашите партнери даваме придонес кон создавањето на меѓународен поредок, кој овозможува секоја земја да се развива во духот на слободата и својата одговорност.

Контакт податоци за КАС

Адреса: ул. Ристо Равановски бр.8,
1000 Скопје.
Телефонски број/факс: +389 2 321
70 75 +389 23 21 70 76, електронска
пошта: Skopje@kas.de

Информации за ИДСЦС

ИДСЦС е граѓанска тинк тенк организација која го истражува развојот на доброто управување, владеењето на правото и европските интеграции на Македонија. ИДСЦС има мисија да ја помогне граѓанската вклученост во носењето на одлуки и да ја зајакне партиципативната политичка култура. Преку зајакнување на слободарските вредности, ИДСЦС придонесува на соживот помеѓу различностите.

Контакт податоци за ИДСЦС

Адреса: ул. Теодосиј Гологанов бр. 42А/3 и
42А/4, 1000 Скопје.
Телефонски број/ факс: +389 2 3094 760,
електронска пошта: contact@idscs.org.mk

Информации за проектот

Оваа публикација е дел од проектот „Следење на реформскиот процес“ (Perform on Reform) на Институт за демократија „Социетас Цивилис“ - Скопје (ИДСЦС) во соработка со фондацијата Конрад Аденауер.

Информација за авторот

Иван Николовски е помлад истражувач во Центарот за европски интеграции во рамките на ИДСЦС. Николовски завршил магистерски студии во областа на политичките науки со специјализација во областа на компаративна политика. Посебно е заинтересиран за поделени општества, европски интеграции и меѓународни работи.

Линк

Ова издание е електронски достапно на:

- idscs.org.mk/mk/portfolio/дискусија-за-македонскиот-модел-за-вк/

Дискусија за јавни
политики бр.16/2018

**Македонскиот модел за
вклучување на граѓанските
организации во пристапните
преговори**

Автор: Иван Николовски

-

Септември 2018